

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗРОБКИ НОВИХ ЛІКАРСЬКИХ ПРЕПАРАТІВ НА ОСНОВІ РОСЛИННИХ ЕКСТРАКТІВ

Дегтярьова К. О., Горлачова В. І., Бавикіна М. Л.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

Препарати на основі лікарської рослинної сировини (ЛРС) добре перевірені часом, які медицина успішно використовує для оздоровлення та профілактики хвороб людини. З давніх часів люди використовували рослини, у якості єдиного і найефективнішого способу народного лікування. У наш час на зміну травам прийшли фітопрепарати, які займають чільне місце в сучасній фармакотерапії. Фітопрепарати містять хімічно чисті речовини, виділені з рослин, очищені комплекси природних речовин, настої, відвари, настойки, екстракти. Чисті речовини рослинного походження, які містять фітопрепарати, за своїми характеристиками цілком відповідають синтетичним засобам. Природні речовини, які містять фітопрепарати, близькі до організму людини, звідки впливають і особливості, врахування яких необхідне в процесі їх експериментального і клінічного дослідження. Крім того, лікарські засоби на основі ЛРС мають низьку токсичність при досить високій ефективності, мають широкий спектр терапевтичної дії, мінімум побічних ефектів, відносно дешеву вартість порівняно з синтетичними препаратами. Екстракти є однією з найстаріших лікарських форм традиційної медицини. Процес екстрагування рослинного матеріалу необхідно розглядати як різноманітність фізико-хімічних процесів, що проходять як всередині клітини, так і на її поверхні. Поряд з процесами розчинення відбуваються явища дифузії, осмосу, адсорбції та ін. Для екстрагування найчастіше застосовується висушений матеріал, в якому внаслідок втрати вологи обсяг протоплазми зменшується і утворені порожнини в клітинній оболонці заповнюються повітрям.

Існує досить велика кількість рослин, які містять біологічно активні речовини, що виявляють естрогенну, простатопротекторну, ранозагоювальну та протизапальну дії. Однак деякі рослини мають більш виражені ті чи інші фармакологічні властивості завдяки БАР у їх складі. Така рослина, як шишки хмелю (*Humulus lupulus L.*) містить 8-пренілнarinгенін, який є найбільш сильним фітоестрогеном, похідний ксантогумолу, за дією аналогічний ендogenousним гормонам людини, які виробляються яєчниками. Шишки хмелю містять різні за полярністю та розчинністю групи біологічно активних речовин – ефірну олію, смоли, флавоноїди, поліфеноли та ін. Галенові препарати хмелю мають седативну дію, протизапальні, противиразкові, капіляророзміцнюючі, гіпосенсибілізуючі і болетамувальні властивості, активно впливають на процеси регенерації в епідермісі шкіри, в слизових оболонках, виявляють бактерицидну й фунгіцидну дію, мають естрогенну активність.

Рослина гарбуз (*Cucurbitapepo L.*) має багатий вітамінний склад (особливо віт. С), значну кількість каротиноїдів (пігментів, споріднених з каротином, 60-70% яких є біологічно активними), незамінних амінокислот, що відіграють велике значення в обміні речовин, вітаміни **В1**, **В2**, ніотинову та γ-аміномасляну кислоти. Завдяки вмісту великої кількості каротиноїдів, токоферолів та фітостеринів препарати на основі гарбуза використовують у якості простатопротекторних, протизапальних та антигельмінтних засобів.

Морква дика (*Daucus carota L.*), а саме її насіння, є джерелом таких БАС: терпеноїди (геранілацетат, β-карфоліен, сабінен, β-бісаболон, гераніол, мірцен, лімонен та ін.); жирні кислоти (міристинова, олеїнова, ліолева, пальмітинова та ін.) та флавоноїди. Хімічний склад, біологічна активність, фармакологічні властивості та досвід народної медицини свідчать про доцільність використання насіння моркви дикої з метою розширення асортименту препаратів для застосування у дерматології та косметології.